

Raadsvoorstel

Onderwerp	Raadsvoorstel vaststelling themanotities
Datum collegebesluit	4 april 2023
Zaaknummer	484119
Portefeuillehouder	H.J. Scholten
Medewerker	Klein Tank, R.M.J. (Richard)

Doel

Ter uitwerking van de Visie Actief Noaberschap 2022-2026, die medio 2022 is uitgebracht, zijn eind 2022 een 5-tal themanotities geschreven met plannen en beleidsinitiatieven, namelijk voor de taakvelden: sociaal domein, ondernemen, agrarische sector, duurzaamheid en wonen. Voor het 6^e thema veiligheid is een afzonderlijk programmaplan voorgelegd aan de raad, dat op 22 november 2022 is vastgesteld.

Dit raadsvoorstel heeft tot doel om de 5 themanotities vast te stellen en de beleidsdoelen hieruit (alsmede uit het programmaplan veiligheid) financieel te vertalen naar de programmabegroting 2023 en meerjarenraming.

De "roadshows" die in de afgelopen periode in het kader van de omgevingsvisie zijn georganiseerd in kernen en buurtschappen illustreren naar onze overtuiging, dat dit thema's zijn die ook door onze inwoners als zeer belangrijk worden ervaren voor de komende jaren.

Voorstel

1. De Themanotities sociaal domein, ondernemen, agrarische sector, duurzaamheid en wonen vaststellen,
2. De 6^e wijziging van de programmabegroting 2023 vaststellen en besluiten tot instelling van een nieuw te vormen reserve Themanotities Actief Noaberschap.

Argumenten

1.1 In het document "Introductie op de themanotities Aan de slag met actief noaberschap" zijn de achtergronden geschetst van de 6 thema's die de komende jaren centraal staan.

De introductie positioneert de themanotities ten opzichte van de **Visie gezonde verbinding** en de **Visie duurzame leefomgeving**. Daarnaast geeft ze in vogelvlucht een overzicht van de ambities die voortkomen uit de Collegeagenda "Actief Noaberschap" 2022-2026, die op deze twee visies steunen en zijn uitgewerkt in de verschillende themanotities.

Naast alle speerpunten en beleidsmatige projecten zal de komende jaren veel aandacht blijven uitgaan naar onze reguliere dienstverlening, uitvoering van wettelijke taken en het beheer en onderhoud van openbare (maatschappelijke) voorzieningen.

1.2 Op 10 en 11 februari 2023 heeft de raad een uitvoerige informatieve bespreking georganiseerd over de verschillende themanotities.

Tijdens interactieve bijeenkomsten in het parochiehuus in Delden zijn met hulp van diverse medewerkers en een onafhankelijk voorzitter uiteenlopende presentaties en gesprekken gehouden. Aan de orde kwam welke nieuwe initiatieven of intensiveringen van bestaand beleid er in de themanotities zijn opgenomen en hoe deze aansluiten bij reeds bestaande projecten en beleidsactiviteiten. Wij kijken met een goed gevoel terug op deze intensieve, maar waardevolle dagen, waarin de dialoog centraal stond. We hebben ervaren dat er binnen de gemeenteraad draagvlak is voor onze plannen.

1.3 Wij hebben op de nog openstaande vraagpunten uit de bespreking in de raad op 10 en 11 februari een reactie gegeven bij elke themanotitie in de vorm van een naschrift.

In deze naschriften hebben wij een nadere duiding vervat, zodat de themanotities zelf tekstueel ongewijzigd zijn gebleven. De naschriften geven een nadere uitleg op onderdelen uit de themanotities of een meer expliciete formulering van de te ondernemen acties. Deze naschriften zijn opgenomen in de navolgende groene kaders.

Naschrift bij Themanotitie 1. Sociaal Domein

Wij willen nogmaals benadrukken het belang van integraliteit binnen het sociaal domein. Met name de investeringen in de themalijnen "Iedereen doet mee" en "Gezonde leefstijl" zijn nodig om ook op de andere thema's resultaten te boeken.

Ambitie in doelstellingen

Aan de orde is geweest de vraag of de ambitie die wij soms hebben geformuleerd als "handhaven op het huidige niveau" niet wat aan de magere kant is. Wij denken van niet. Wij zien op verschillende thema's de problematiek toenemen en de doelgroep groeien de komende jaren. Gegeven deze ontwikkeling is het op een gelijk niveau handhaven van de relatieve/procentuele doelstelling een forse ambitie. Het is een forse ambitie om de kosten van verblijf in de Jeugdzorg op een gelijk niveau te houden wanneer de grootte van de groepen op grond van rijksbeleid verplicht kleiner wordt. Minder kinderen in de groep (inhoudelijk een goede maatregel) betekent hogere kosten per kind. Dus moet het aantal kinderen dat gebruik maakt van deze voorziening omlaag om de kosten op een gelijk niveau te houden. Het is een ambitieuze doelstelling om het aantal gezinnen met problematische schulden in 2024 gelijk te laten zijn aan 2021(5,2%) omdat als gevolg van bijvoorbeeld energie armoede het aantal inwoners met financiële problemen toeneemt. Wanneer het totaal aantal ouderen fors toeneemt dan is de doelstelling om het aantal ouderen dat hun woning levensloopbestendig vindt gelijk te houden, eveneens erg ambitieus.

Vroegsignalering

Er is gesproken over preventie en vroegsignalering. Dit zijn rode draden die bij de vier themalijnen terugkomen. Het zijn ook containerbegrippen die tot onduidelijkheid kunnen leiden. Met vroegsignalering bedoelen we het in een zo vroeg mogelijk stadium in beeld brengen van problemen bij inwoners om vroegtijdige hulpverlening mogelijk te maken. Bijvoorbeeld bij schuldhelpverlening op basis van signalen van partners (zorgverzekeraar, woningstichting) over betalingsachterstanden de inwoner benaderen en op basis van maatwerk hulp aanbieden. Proberen zo vroeg mogelijk erbij te zijn omdat kleine problemen gemakkelijker op te lossen zijn dan grotere problemen. Ondanks het nadeel dat soms kleinere problematiek opgepakt en opgelost wordt die (indien er niets zou gebeuren) ook niet zou uitgroeien tot een groter probleem, denken wij dat vroegsignalering binnen het sociaal domein erg belangrijk is. Overigens is vroegsignalering ook gewoon een wettelijke verplichting waar het gaat om schuldenproblematiek.

Preventie

Preventie is proberen te voorkomen dat er problemen ontstaan door van te voren te interveniëren door bijvoorbeeld te communiceren of algemene maatregelen te nemen. Dit zien we duidelijk terug bij het thema gezonde leefstijl. Alle activiteiten uit het lokaal preventie akkoord zijn er op gericht om te voorkomen dat inwoners in de toekomst gezondheidsproblemen krijgen door gezond gedrag te stimuleren op de zogenaamde BRAVO factoren (Bewegen, Roken, Alcohol, Voeding en Ontspanning). Ook het extra investeren de komende jaren in mantelzorgondersteuning is een vorm van preventie: nu ondersteuning bieden om te bereiken dat minder mantelzorgers in de toekomst overbelast raken. Kenmerk van preventie is dat de kosten altijd voor de baten uitgaan. Preventie is een must. Op het moment dat we dit niet doen is het spreekwoordelijk dweilen met de kraan open.

Naschrift bij themanotitie 2: Agrarische sector

Regisseur gezonde leefomgeving

In de themanotitie is sprake van een regisseur gezonde leefomgeving. Vergelijkbare regisseurs komen ook in andere themanotities terug. Gevraagd is naar de fte-inzet hiervan en om de beschikbare middelen hiervoor te verduidelijken. Binnen het programma agrarische sector/plattelandontwikkeling is voor de coördinatie en de gezamenlijke aanpak een totaal bedrag gereserveerd van € 85.000.

Overlap met sociaal domein m.b.t. stil leed

Via het platform stil leed is er specifiek aandacht voor de doelgroep agrariërs en de agrarische gezinnen in ons buitengebied. Er is ambtelijke betrokkenheid vanuit zowel het sociaal domein als vanuit plattelandsontwikkeling, waardoor er geen overlap is, maar juist een efficiënte, doelgroepgerichte, integrale en bovenal mensgerichte aanpak. Ook is Salut vertegenwoordigd in het platform en worden medewerkers van Salut betrokken en/of ingeschakeld bij casussen.

Naschrift bij Themanotitie 3: Ondernemen**Noaberfonds**

Gevraagd is naar een nadere uitleg met betrekking tot het Noaberfonds. De activiteiten en acties vanuit de Sociaal economische visie (SEV) worden afgerond dan wel voortgezet onder een nieuw te vormen Programma Economie. Dat programma betreft dan de uitvoering van de Themanotitie ondernemen. Onderdeel daarvan is een te vullen Noaberfonds. Dit Noaberfonds is bedoeld voor sociaaleconomische plannen en projecten vanuit de gemeente, het bedrijfsleven en de samenleving, die een incidentele bijdrage of aanjaagbudget vragen. Het Noaberfonds wordt gevuld vanuit de nieuwe Themanotitie en aangevuld met het huidige restant budget uit de SEV.

Ideeën voor een financiële bijdrage kunnen komen uit de verschillende afdelingen binnen onze gemeente of hun contacten of bijvoorbeeld vanuit contacten met ondernemersorganisaties.

Naschrift bij Themanotitie 4: Duurzaamheid**Windbeleid**

In deze themanotitie is op hoofdlijnen beschreven welke werkzaamheden op de rol staan in de komende periode. Rijksbeleid en gemeentelijk beleid zijn hierin leidend en we trekken hierin regionaal samen op. Aanvullend op de presentatie is windbeleid specifiek genoemd. Afsproken is om hiervoor een specifieke themabijeenkomst met de gemeenteraad in te plannen. Naast de formele insteek van de provincie en de plannen rondom Wind voor Buren is het (ook) van belang helder te krijgen hoe de gemeenteraad met windenergie in algemene zin wil omgaan.

Participatie

Het belang van participatie wordt in de themanotitie opnieuw benadrukt. Het belang van participatie wordt raadsbreed onderschreven, waarbij de mate en wijze van uitvoering kan verschillen. Ook hier blijft maatwerk van belang.

Integrale aanpak

Duurzaamheid is een heel breed begrip. Biodiversiteit, hergebruik van materialen en circulariteit, afval en vervoer zijn naast verduurzaming van woningen ook thema's die veel aandacht vragen. In onze integrale werkwijze zetten we juist in op het tot stand brengen van verbinding tussen deze terreinen. Het is nadrukkelijk de bedoeling dat verduurzaming in de volle breedte die aandacht krijgt die nodig is om goede resultaten te bereiken.

Monitoring

In relatie tot de update van de Routekaart Energieneutraal 2035 willen wij een monitoring vormgeven die zo actueel mogelijke informatie biedt met behulp van enkele centrale indicatoren.

Naschrift bij Themanotitie 5: Wonen

Op 11 februari heeft de gemeenteraad gesproken over de themanotitie wonen. Daaruit is gebleken dat de uitgezette lijn zoals verwoord in de themanotitie op hoofdlijnen wordt gesteund. Voor de uitwerking van de ambities zijn langs drie lijnen aandachtspunten benoemd:

1. Juiste woningprogrammering en woningbouwversnelling

- Zorgdragen voor voldoende woningen voor starters en deze ook voor deze groep behouden
- Zorgen voor goede woningprogrammering passend bij de Hofse woningbehoefte
- Het vastleggen van prijsgrenzen voor betaalbare woningen
- Rekening houden met vergrijzing
- Realiseren van flexwonen
- Doorgaan met woningbouw ook in conjunctureel zwakkere tijden
- Oproep om "out of the box" na te denken over wat kan, zoals kleine woningen voor starters op grotere percelen en ruimte voor nieuwe woonvormen zoals hofjes, menging jong en oud

2. Beter benutten bestaande voorraad

- Doorstroming realiseren zodat de woningvoorraad optimaal wordt benut: in alle delen van de woningvoorraad (sociale huur, midden/vrijesectorhuur en koop)
- Vergroten van de woningvoorraad door mogelijkheden zoals woningsplitsen, woningdelen en het aanbieden van zogenaamde "friendswoningen".

3. Samenwerken en organiserend vermogen

- Nadenken over eigen gemeentelijke rol en indien nodig overwegen om zelf te investeren als overheid in woningbouwontwikkeling
- Stimuleren bewoners tot zelfbouw
- Zorgen dat contractpartners als marktpartijen en woningcorporaties ook echt bouwen op het moment dat planologische procedures zijn doorlopen
- Bezien op welke wijze versnelling mogelijk is in ontwikkel- en bouwtrajecten.

1.4 We gebruiken voor Hof van Twente relevante beleidsindicatoren om ontwikkelingen binnen de beleidsvelden van de themanotities te monitoren en hierover te rapporteren. De doelstellingen en indicatoren uit de themanotities moeten gezien worden als overall doelstellingen en indicatoren op de langere termijn. We werken aan plannen die een lange adem vergen. Voor de kortere termijn onderschrijven wij de gedachte om ook op activiteit- en projectniveau te werken met indicatoren en monitoring van al dan niet behaalde resultaten. Wij willen graag met de Raad zoeken naar een manier waarop deze monitoring en verantwoording aan de Raad effectief en efficiënt kan worden ingestoken, zo mogelijk binnen de al bestaande begrotings- en verantwoordingscyclus aangevuld met meer thematische bijeenkomsten.

Naar aanleiding van het rekenkamerrapport uit 2021 over dit thema hebben we dit ook aangekondigd en worden hierover al gesprekken gevoerd met een raads werkgroep. Het gaat volgens ons om "tellen en vertellen", het meenemen van de Raad in alles wat er speelt binnen bijvoorbeeld het sociale of ruimtelijke domein. Hierbij gaat het niet alleen om de maatregelen die nu in het kader van de themanotities zijn gepresenteerd en waarop op verzoek van de raad in de bestuursrapportages en jaarverslag specifiek zal worden gerapporteerd per thema. Maar het gaat ook om het totaal van alles wat er speelt binnen die domeinen. In de bijlage bij de raadsvoorstel hebben wij de beleidsindicatoren die uit de themanotities volgen, inclusief de daaraan verbonden ambities, alvast op een rij gezet.

2.1. De totale raming voor de uitgaven die de komende jaren op grond van de themanotities worden gedaan bedraagt ruim € 8,6 miljoen.

In onderstaande tabel van het budgettair perspectief is aangegeven hoe de budgetten naar huidige planning en inschatting verdeeld zullen worden over de verschillende begrotingsjaren. In het algemeen merken wij hierbij op, dat nieuwe ambities die wij hebben richting de samenleving niet alleen buiten geld kosten, maar ook binnen onze eigen organisatie.

Door een grote werkdruk die over de gehele linie bestaat en mede is ontstaan door meerdere bezuinigingsrondes in de afgelopen jaren, kunnen nieuwe activiteiten in veel gevallen alleen worden opgepakt als hiervoor ook intern menskracht wordt georganiseerd. Het gaat dan zowel om directe uitvoeringslasten (bijv. een projectleider) of om indirecte ondersteuning op het gebied van bedrijfsvoering. De uitvoering van de themanotities vraagt derhalve extra ambtelijke capaciteit.

2.2 Alhoewel sprake is van incidentele budgetten zijn wij voornemens de specifieke deskundigheid structureel aan te trekken

Wij denken dat dit noodzakelijk is om de benodigde kwaliteit van ambtelijke inzet aan onze organisatie te kunnen binden in de huidige arbeidsmarkt. Afgelopen jaren hebben wij ervaring opgedaan met onze Strategische PersoneelsPlanning (hierna SPP). In dat kader constateren wij dat de komende jaren een substantieel deel van ons personeelsbestand de organisatie gaat verlaten door pensionering of anderszins natuurlijk verloop. Het structureel aantrekken van deskundigheid kan alleen omdat de organisatie de expliciete opdracht krijgt om met behulp van het SPP de extra ambtelijke capaciteit op termijn – vanaf 2028 – binnen het reguliere personeelsbestand en -budgetten te laten 'landen'. Mocht dat onverhoopt onvoldoende lukken, dan ligt er met ingang van 2028 een taakstelling van gelijke omvang op de personeelsbegroting.

2.3 We zijn actief met onze financieel toezichthouder de provincie Overijssel in gesprek getreden met het oog op de verwerking van de investeringen door wijziging van de programmabegroting 2023.

Aanleiding hiervoor is dat de geraamde uitgaven c.q. investeringen voor de komende jaren deels ten laste komen van de budgettaire ruimte die de begroting en de eerstvolgende jaren kent en deels uit gemeentelijke reserves worden gedekt. Daarbij dient voldaan te worden aan de financiële regels uit het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV). Stelregel hierbij is dat voor zover de extra investeringen betrekking hebben op structurele taken, deze ook met structurele middelen gedekt moeten worden. Uitzondering hierop waarbij een uitgave toch met incidentele middelen gedekt mag worden is wanneer sprake is van een bepaalde looptijd met een onvoorwaardelijk einde.

2.4 Op basis van de verschillende themanotities (inclusief veiligheid) zijn in de navolgende tabel alle lasten en baten van de voorstellen nieuw beleid voor de periode 2023 tot en met 2027 samengevat weergegeven per themanotitie.

Om de komende jaren gericht uitvoering te kunnen geven aan de betreffende onderdelen van nieuw beleid en de hiervoor te besteden middelen, is het wenselijk om een nieuwe reserve "Themanotities Actief noaberschap" in te stellen waaruit in opeenvolgende jaren kan worden geput. Deze wordt gevoed vanuit de algemene reserve (AR).

Omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027
Sociaal domein					
Lasten sociaal domein (structureel)	-795.000	-1.132.500	-1.132.500	-1.132.500	
Plan van aanpak integrale toegang (incidenteel)	-30.000				
Ondersteunende maatregelen armoede (incidenteel)	-25.000				
Project de Verbinding (met Salut) (incidenteel)	-75.000				
Bewustwordingscampagne en in gesprek met inwoners (incidenteel)	-40.000	-20.000			
Baten, dekking reserve (incidenteel)	965.000	1.152.500	1.132.500	1.132.500	
Agrarische sector					
Lasten agrarische sector (structureel)		-233.750	-258.750	-236.250	-221.250
Regiseur gezonde leefomgeving (incidenteel)		-50.000			
Baten, dekking reserve (incidenteel)		283.750	258.750	236.250	221.250
Ondernemen					
Lasten ondernemen (structureel)	-195.000	-177.500	-177.500	-177.500	-177.500
Onderzoek verplaatsing ABZ	-20.000				
Noaberfonds (incidenteel)	-55.000				
Bedrijventerreinen KVO-Proof maken (incidenteel)	-10.000	-10.000			
Baten, dekking reserve (incidenteel)	280.000	187.500	177.500	177.500	177.500
Veiligheid					
Lasten veiligheid (structureel)	-50.000	-50.000	-50.000	-50.000	-50.000
Lasten veiligheid (incidenteel)					
Baten, dekking reserve (incidenteel)	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000
Duurzaamheid					
Lasten duurzaamheid (structureel)	-200.000	-200.000	-200.000	-200.000	-200.000
Lasten duurzaamheid (incidenteel)					
Baten, dekking reserve (incidenteel)	200.000	200.000	200.000	200.000	200.000
Wonen					
Lasten wonen (structureel)	-250.000	-208.750	-108.750	-108.750	-108.750
Woonvisie (incidenteel)	-15.000				
Woningmarktonderzoek (incidenteel)	-15.000				
Woonwagenlocatie (incidenteel)	-70.000				
Regiseur gezonde leefomgeving (incidenteel)	-50.000	-50.000			
Herijken kwalitatief programma (incidenteel)		-15.000			
Baten, dekking reserve (incidenteel)	400.000	273.750	108.750	108.750	108.750
Totaal					

2.5 Tegemoetkomend aan regelgeving en de praktijksituatie van onze financiële positie heeft de budgettaire verwerking van de voorstellen voor nieuw beleid uit de themanotities geleid tot het gewijzigde Budgettair perspectief begroting 2023 zoals onderstaand opgenomen.

Perspectief begroting 2023	2023	2024	2025	2026	2027
Programmabegroting 2023	435.972	3.726.120	4.795.366	-736.411	-2.432.488
Kwijtschelding (1e wijziging 2023)	-15.000	-15.000	-15.000	-15.000	-15.000
Perspectief begroting, incl ontwikkelingen	420.972	3.711.120	4.780.366	-751.411	-2.447.488
Themanotities, lasten	-1.895.000	-2.147.500	-1.927.500	-1.905.000	-757.500
Themanotities, baten	1.895.000	2.147.500	1.927.500	1.905.000	757.500
Perspectief begroting inclusief themanotities	420.972	3.711.120	4.780.366	-751.411	-2.447.488
Waarvan incidentele baten en lasten prim. begroting 2023	-155.118	-114.200	-89.447	-64.609	-65.343
Waarvan incidentele baten en lasten themanotities	-1.490.000	-2.002.500	-1.927.500	-1.905.000	-757.500
Structureel saldo	-1.224.146	1.594.420	2.763.419	-2.721.020	-3.270.331

2.6 De financiële doorwerking van de themanotities leidt tot de volgende ontwikkeling van de algemene reserve in de komende jaren.

	bedragen x € 1.000				
Algemene Reserve	2023	2024	2025	2026	2027
Stand per 1 januari	13.986	6.090	6.098	6.106	6.112
Saldo onttrekkingen en toevoegingen *	754	8	7	7	6
Stand per 31 december	14.740	6.098	6.106	6.112	6.118
Inzet Themanotities (naar bestemmingsreserve)	-8.650				
Stand per 31 december, inclusief inzet thema's	6.090	6.098	6.106	6.112	6.118
Totaal risico's conform berekening weerstandsvermogen	4.357	4.357	4.357	4.357	4.357
Nader te besteden	1.733	1.741	1.749	1.755	1.761

* In 2023 is in de doorrekening het begrote resultaat 2022 meegenomen.

Risico's

Mochten onverhoopt de doelstellingen betreffende de strategische personeelsplanning (SPP) de komende jaren niet worden gehaald, dan zullen wij t.z.t. mogelijk genooddaakt zijn om een taakstelling op personeel op te gaan nemen ingaande 2028. Ook van de zijde van de Provincie Overijssel is aangegeven dat de gemeente zich hiervan bewust dient te zijn zodra de begrotingswijziging die resulteert uit de themanotities wordt vastgesteld.

Los daarvan geldt, dat het structurele nadeel in het nieuwe budgettaire perspectief van ruim 3 miljoen euro in 2027 niet alleen wordt veroorzaakt door personele ontwikkelingen die voortvloeien uit de themanotities. Zoals eerder aangekondigd bestaan er verschillende onzekerheden van de rijksoverheid die invloed hebben op de inkomsten en uitgaven van de gemeente. Denk aan het zogenoemde ravijnjaar 2026, de opschalingskorting en de effecten van de nieuwe financieringssystematiek, maar ook aan andere autonome ontwikkelingen zoals de effecten van prijsstijgingen. Met het oog hierop is het goed dat het budgettaire perspectief in de eerstvolgende jaren nog een aanzienlijk positief saldo toont. Hopelijk komt het Rijk bij de komende meicirculaire dan wel septembercirculaire met structurele oplossingen.

Vervolg

Na vaststelling van de themanotities door de raad wordt de bijbehorende begrotingswijziging naar de provincie Overijssel gezonden. Met behulp van de budgetten die zijn toegevoegd aan de begroting 2023 en de meerjarenraming, alsmede de vorming van een nieuwe reserve, geeft het college vervolgens uitvoering aan de acties en plannen. Aan de raad wordt in de reguliere beleids- en budgetcyclus verantwoording afgelegd van de resultaten, onder meer met behulp van de aangekondigde beleidsindicatoren.

Burgemeester en wethouders van Hof van Twente,
de secretaris,

de burgemeester,

drs. D. Lacroix

drs. H.A.M. Nauta-van Moorsel MPM

Bijlage(n)

1. Koptekst themanotities
2. Themanotitie 1 Sociaal domein
3. Appendix bij themanotitie 1 (Excel bestand)
4. Themanotitie 2 Agrarische sector
5. Appendix bij themanotitie 2
6. Themanotitie 3 Ondernemen
7. Appendix bij themanotitie 3
8. Themanotitie 4 Veiligheid (reeds vastgesteld door de raad)
9. Appendix bij themanotitie 4 (reeds vastgesteld door de raad)
10. Themanotitie 5 Duurzaamheid
11. Appendix bij themanotitie 5
12. Themanotitie 6 Wonen
13. Appendix bij themanotitie 6
14. Beleidsindicatoren bij themanotities